

Pro memoria

Alicja Joanna Siegień-Matyjewicz

ORCID: 0000-0003-1498-3418

alicia.matyjewicz@uwm.edu.pl

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Wydział Nauk Społecznych

W służbie Bogu, morzu i ludziom. O działalności duszpasterskiej księdza mitrata komandora Aleksandra Szełomowa (1949–2020)

DOI: 10.34739/doc.2021.18.26

„Swoją radość można znaleźć w radości innych;
to właśnie jest tajemnicą szczęścia”¹.

Georges Bernanos

Dnia 27 marca 2021 r. w cerkwi parafialnej pod wezwaniem św. Jana Klimaka w Warszawie na Woli oraz 28 marca 2021 r. w cerkwi pod wezwaniem Opieki Matki Bożej w Olsztynie sprawowana była św. liturgia i panichida w pierwszą rocznicę śmierci księdza mitrata Aleksandra Szełomowa, wieloletniego proboszcza parafii prawosławnej w Olsztynie, byłego prawosławnego dziekana Marynarki Wojennej Rzeczypospolitej Polskiej².

Ksiądz Aleksander Szełomow urodził się 7 kwietnia 1949 r. w Szczecinie jako potomek pierwszej fali emigracji rosyjskiej ludności z Sankt Petersburga. W 1967 r. ukończył Prawosławne Seminarium Duchowne w Warszawie. Kształcił się w też w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Ukończył również podyplomowe studia z zakresu dowodzenia w Akademii Marynarki

¹ <https://lubimyczytac.pl/cytat/123099> (data dostępu: 11.04.2021).

² Informacje uzyskane w dniu 20.04.2021 r. od córki księdza Aleksandra Szełomowa, Katarzyny Kosińskiej.

Wojennej. 26 maja 1971 r. z rąk arcybiskupa białostockiego i gdańskiego Nikanora otrzymał chirotonię diakońską, zaś dzień później – chirotonię kapłańską. W latach 1971-1982 ks. Aleksander Szelomow był proboszczem parafii w Wojnowie i Mrągowie na Mazurach. Niósł także posługę w Orzyszu, Lidzbarku Warmińskim, Górowie Iławeckim oraz Gdańsku. W 1982 r. został mianowany proboszczem parafii w Olsztynie i piastował tę funkcję do 2017 r. W latach 1982-2006 był dziekanem okręgu olsztyńskiego diecezji białostocko-gdańskiej Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego³. W latach 1994-2009 roku związany był z Prawosławnym Ordynariatem Wojska Polskiego, gdzie sprawował funkcję dziekana Marynarki Wojennej (odchodząc w stan spoczynku miał stopień komandora). Osobiste doświadczenia nabyte podczas służby w polskiej flocie stały się fundamentem pracy doktorskiej *Duszpasterstwo prawosławne w Marynarce Wojennej Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1992-2012*, którą ks. Aleksander Szelomow obronił w 2012 r. na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie⁴. W 2010 roku został dziekanem środowiska kombatantów, byłych więźniów politycznych, byłych żołnierzy zawodowych oraz oficerów rezerwy Wojska Polskiego⁵. Za pracę na rzecz społeczności prawosławnej ks. Aleksander Szelomow został nagrodzony mitrą (1999 rok), Orderem św. św. Równej Apostołów Marii Magdaleny II stopnia, Orderem św. Sergiusza z Radoneża II stopnia oraz Orderem świętych Cyryla i Metodego. W 2001 r. prezydent Aleksander Kwaśniewski nadał mu Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi w umacnianiu suwerenności i obronności kraju⁶. Z kolei w 2011 r. prezydent Bronisław Komorowski odznaczył go Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski „za wybitne zasługi w pracy duszpasterskiej, za osiągnięcia w działalności na rzecz społeczności lokalnej”⁷.

³ Aleksander Szelomow, http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Aleksander_Sze%C5%82omow (data dostępu: 11.04.2021).

⁴ MK, *Komandor został doktorem*, <https://web.archive.org/web/20121211072841/https://www.olsztyn24.com/news/18992-komandor-zostal-doktorem.html> (data dostępu: 11.04.2021).

⁵ MK, *Komandor dziekanem kombatantów*, <https://www.olsztyn24.com/news/11653-komandor-dziekanem-kombatantow.html> (data dostępu: 11.04.2021).

⁶ Aleksander Szelomow... .

⁷ *Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 stycznia 2011 r. o nadaniu orderu*, „Monitor Polski” 2011, nr 34, poz. 400.

W 2008 r. za współpracę ze Związkiem Sybiraków został wyróżniony Medalem „Pro Memoria”. Ks. Aleksander Szelomow był odznaczony również: Krzyżem Pro Mari Nostro (nadany przez Ligę Morską i Rzeczną), Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Złotym Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju, Ekumenicznym Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą, Złotą Odznaką Zasłużonych dla Warmii i Mazur (2009 rok)⁸.

Ks. Aleksander Szelomow był człowiekiem otwartym, tolerancyjnym, empatycznym i wrażliwym. Te cechy charakteru przyciągały ludzi do olsztyńskiej prawosławnej cerkwi, która została zaadaptowana z dawnej kaplicy przedpogrzebowej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, wybudowanej w latach 1903-1904 według projektu Paula Christiana Zerocha w stylu neogotyckim. Kiedy kaplicę przekształcono w prawosławną świątynię parafialną, wyposażono ją w ikonostas, usunięto organy i w miejscu pinakli⁹ wybudowano kopułki zakończone ośmioramiennymi krzyżami. Wokół cerkwi wzniesiono murowane ogrodzenie z czerwonej cegły klinkierowej oraz kutych przesel. Zbudowano też nowe schody prowadzące centralnie do świątyni od ul. Wojska Polskiego. W latach 90. XX wieku w oknach cerkwi wstawiono piękne witraże¹⁰. W 2001 r. obok świątyni ustawiono drewniany krzyż upamiętniający Akcję „Wisła”¹¹. Cerkiew wpisano do rejestru zabytków 27 lutego 1988 r. pod nr 1716¹². To dzięki między innymi dbałości ks. Aleksandra Szelomowa o ten zabytek architektury sakralnej, Cerkiew pod wezwaniem Opieki Matki Bożej w Olsztynie jest wizytówką Kościoła prawosławnego na Warmii i Mazurach.

⁸ Aleksander Szelomow...

⁹ Pinakiel – inaczej sterczyna, czyli pionowy element dekoracyjny budynku mający postać smukłej, kamiennej wieżyczki, która od góry jest zakończona iglicą o krzywiznach udekorowanych żabkami oraz zwieńczoną kwiatonem; to element charakterystyczny dla architektury gotyckiej i neogotyckiej. *Sztuka świata. Słownik terminów L-Ż*, t. 18, Warszawa 2013, s. 147; W. Szolginia, *Ilustrowana encyklopedia dla wszystkich. Architektura i Budownictwo*, Warszawa 1975, s. 287.

¹⁰ Cf. A. Kopiczko, *Kościoty i kaplice w Olsztynie*, Olsztyn 2000; A. Rzempełuch, *Architektura i urbanistyka Olsztyna 1353-1953*, Olsztyn 2005.

¹¹ *Parafia pw. Opieki Matki Bożej w Olsztynie*, <http://orthodox.olsztyn.pl/J333s/index.php/2-bez-kategorii/37-parafia-pw-opieki-matki-bozej-w-olsztynie> (data dostępu: 11.04.2021).

¹² Narodowy Instytut Dziedzictwa, *Rejestr zabytków nieruchomości – województwo warmińsko-mazurskie*, s. 119, https://nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/stan%20na%2031.03.2021/WAR-rej.pdf (data dostępu: 11.04.2021).

Ks. Aleksander Szełomow był też człowiekiem dobrodusznym, szlachetnym, uczynnym, nieustraszenie dążącym do realizacji obranego celu. Przez wiele lat był mocno zaangażowany w akcje porządkowania cmentarzy wojennych z czasów pierwszej i drugiej wojny światowej. W latach 1982-2007 był także przewodniczącym mazurskiego oddziału Polskiej Rady Ekumenicznej, która w latach 80. niosła pomoc charytatywną osobom potrzebującym. Będąc szefem mazurskiego oddziału Polskiej Rady Ekumenicznej aktywnie działał na rzecz podtrzymywania dialogu ekumenicznego, religijnej tolerancji oraz kultywowania braterskich więzi pomiędzy różnymi kościołami, funkcjonującymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Organizował więc ekumeniczne nabożeństwa, konferencje, obozy młodzieżowe itp.¹³.

Pełniąc służbę w Marynarce Wojennej Rzeczypospolitej Polskiej ks. Aleksander Szełomow współpracował z administracją państwową, samorządową oraz wojskową. Spotkania z dowódcą Marynarki Wojennej, szefem sztabu Wojska Polskiego, ministrem obrony narodowej oraz prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej ks. Aleksander Szełomow wykorzystywał do upowszechniania wiedzy o wyznaniu prawosławnym w Polsce oraz do przełamywania stereotypów i likwidowania barier pomiędzy różnymi wyznaniem¹⁴.

Ks. Aleksandra Szełomowa, dzięki jego ogromnemu zaangażowaniu w dialog ekumeniczny oraz wkład w rozwój duchowy wiernych przynależących do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, społeczność Warmii i Mazur darzy ogromnym szacunkiem. Był on człowiekiem, który kochał ludzi i poprzez oddaną służbę Bogu starał się budować oraz umacniać w nich dobro, wiarę, nie zważając na to, do jakiego kościoła należą. Zawsze stawał po stronie słabszych, doceniał ludzką dobroć i empatię, wierzył w drugiego człowieka, a swoim posłannictwem dawał wzorowy przykład życia łączącego służbę Bogu, ludziom i morzu.

¹³ A. Szełomow, *Duszpasterstwo prawosławne w Marynarce Wojennej Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1992-2012*, Olsztyn 2013, s. 195-196, 202.

¹⁴ Ibidem, s. 195.

Bibliografia / References

- Aleksander Szelomow, http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Aleksander_Sze%C5%82omow (data dostępu: 11.04.2021).
<https://lubimyczytac.pl/cytat/123099> (data dostępu: 11.04.2021).
Informacje uzyskane w dniu 20.04.2021 r. od córki księdza Aleksandra Szelomowa, Katarzyny Kosińskiej.
- Kopiczko A., *Kościół i kaplice w Olsztynie*, Olsztyn 2000.
- MK, *Komandor dziekanem kombatantów*, <https://www.olsztyn24.com/news/11653-komandor-dziekanem-kombatantow.html> (data dostępu: 11.04.2021).
- MK, *Komandor został doktorem*, <https://web.archive.org/web/20121211072841/>, <https://www.olsztyn24.com/news/18992-komandor-zostal-doktorem.html> (data dostępu: 11.04.2021).
- Narodowy Instytut Dziedzictwa, *Rejestr zabytków nieruchomości – województwo warmińsko-mazurskie*, https://nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/_stan%20na%2031.03.2021/WAR-rej.pdf (data dostępu: 11.04.2021).
- Parafia pw. Opieki Matki Bożej w Olsztynie*, <http://orthodox.olsztyn.pl/J333s/index.php/2-bez-kategorii/37-parafia-pw-opieki-matki-bozej-w-olsztynie> (data dostępu: 11.04.2021).
- Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 stycznia 2011 r. o nadaniu orderu*, „Monitor Polski” 2011, nr 34, poz. 400.
- Rzempoluch A., *Architektura i urbanistyka Olsztyna 1353–1953*, Olsztyn 2005.
- Szelomow A., *Duszpasterstwo prawosławne w Marynarce Wojennej Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1992–2012*, Olsztyn 2013.
- Szolginia W., *Ilustrowana encyklopedia dla wszystkich. Architektura i Budownictwo*, Warszawa 1975.
- Sztuka świata. Słownik terminów L-Ż*, t. 18, Warszawa 2013.